

Μπορεί ο νέος Πετούσης ν'είναι τρελλός και να μην είναι· μπορεί ν'έχουμε δικιοί πρώτοι και να μην έχουμε κι άδικοι οι δεύτεροι. Άλλά ποιά ανάγκη να βγούν τα οικογενειακά αυτά άπλυτα στον τύπο και να βλέπει ο κόσμος με φρίκη όχι πιά συγγενήδες, μα Κανίβαλους κοιτάζοντας να φάνε έναν άνθρωπο;

Άν ο τύπος μας βρισκότανε κάπως άψηλότερα κι άν η κοινωνία μας εΐτανε λίγο άυστηρότερη, η Πετουσιάδα αυτή δε θαρχότανε να μας χαλάσει τα νεύρα και το στομάχι.

ΣΤΟ «ΝΕΟ ΑΣΤΥ»

της περασμένης Τετράδης (σελ. 1 στηλ. 6) ο κ. Μανώλης Τριανταφυλλίδης, ο φιλόλογος και συγγραφέας του σοβαρού και σπουδαίου επιστημονικού βιβλίου «Ενεηλασία ή Ισοτέλεια»;», δημοσιεύει ένα δυνατό και καλογραμμένο άρθρο με τον τίτλο «Αί τελευταία λέξεις του γλωσσικού ζητήματος», άπ' άφορμή της μελέτης του Μπρούκμαν, που τελευταία δημοσιεύτηκε μεταφρασμένη άπό το Λέικα Άρβανιτη στο «Νουμά».

Άφού η μελέτη του κ. Μπρούκμαν δημοσιεύτηκε στο «Νουμά» με τις σοφές παρατηρήσεις του κ. Πάλλη, κι άφού δημοσιεύεται τώρα κι ο «Μικρός πρόλογος» του κ. Ψυχάρη, που έρχεται σαν άπάντηση στη μελέτη του κ. Μπρούκμαν, δικιοί βέβαια είναι να δημοσιευτεί και το άρθρο του κ. Τριανταφυλλίδη, και γι' αυτό στο φύλλο της Άλλης Κυριακής θάν το δημοσιεύουμε, άφού μάλιστα σ' αυτό το άρθρο γίνεται λόγος και γιά την καινούρια επιστημονική διατριβή του κ. Thumb, που είχε την καλοσύνη νάν τή στείλει και σε μας ο σοφός καθηγητής του Marburg.

ΑΝΑΓΚΗ

νάπολογηθούμε και μεΐς άπαντώντας στη «Μικρή Άπολογία» που σ' Άλλη στήλη δημοσιεύει ο κ. Ξενοπούλος. Άνάγκη νάπολογηθούμε και νάν του πού μν πώς όσο νόστιμα και χαριτωμένα κι άν τά λέει δε θα μας καταφέρει ποτέ νάν το πιστέψουμε πώς το κοινό διευθύνει το διευθυντή μιανής φημερίδας ή περιοδικού και το κοινό διευθύνει και τους συνεργάτες του.

Όχι. Μονάχα όσο κοιτάζουμε να εκμεταλλευτούνται το κοινό και να συμμορφώνονται με τις άδυναμίες του, άφίνονται να διευθύνονται άπ' αυτό. Αυτόι— και θα μας τή συχωρέσει την κάπως βαριά

σας. Άνατριχίασα σαν να πέρασε δίπλα μου ή πνοή του θανάτου. Θέλησα να γυρίσω πίσω· μα ένοιωσα την ίδια στιγμή, ότι κάτι με τραβούσε εδώ μέσα, ότι εδώ θάβρισκα την παρηγοριά της άρφάνιας μου, ότι εδώ με περίμενε ή άγάπη· κάποια άλλιώτικη άγάπη! Και το χαμόγελο της γυναίκας σου εΐταν ή δροσιά, που πρωτοστάλαζε στην ψυχή μου.

Π. Ω! ή άλήθεια! ή άλήθεια, που βασανίζει τόσα χρόνια τή ζωή μου!...Τί με κοιτάζεις έτσι; αυτά που μου λές είναι ή άλήθεια!...

ΣΤ. Μα δε μπόρεσα ποτέ να καταλάβω άπό ποιάν αιτία ένοιωθα τέτοιο αΐσθημα.

Π. Σώπα!...

ΣΤ. Τώρα όμως πρέπει να μάθω κ' εγώ την αιτία όλων αυτών.Τό θέλω...,έπειδή γνώρισα καλά τί θα πη «πρόβει».

Π. Ναι· πρέπει, γιά να ζαλαφρώσω κ' εγώ την ψυχή μου άπό τό βάρος της.

ΣΤ. Έπί τέλους! Ξς φωτιστή λίγο ο νους μου.

Π. Θυμάσαι τον πατέρα σου;

ΣΤ. Όσο κι Ξς ήμουνα μικρός, όταν πέθανε, ή εικόνα του έμεινε βαθειά τυπωμένη στο νού μου.

Π. Ξέρεις πώς πέθανε;

ΣΤ. Ναι· τό παιδιάτικο μνημονικό μου φύλαξε

λέξη ο φίλος Ξενοπούλος—είναι οι μπακάληδες του τύπου που ένα μονάχα σκοπό έχουν, πώς να πλατύνουν την κυκλοφορία τους και πώς να κερπάξουν όσο μπορούσαν περισσότερες πεντάρες άπό τό λαό, άδιαφορώντας άν με τό τέτιο φέρισμό τους τόν άποκοιτιάνουν και τόν άποβουλιάζουν. Ύπάρχουν όμως και δημοσιογράφοι που σέβονται τόν έαυτό τους, που έχουν κάποια ιερώτερη και άψηλότερη άπό την πενταρολογία άποστολή, κι άγωνίζονται πώς να σύρουν τό κοινό μαζί τους, πώς νάν τό κάνουν να πιστέψει ότι αυτοί πιστεύουνε, πώς να χτυπήσουν τις άδυναμίες του και πώς να διευθύνουν άντί να διευθύνονται. Οι τέτιοι δημοσιογράφοι κι οι τέτιοι λόγιοι δέν είναι ιεράγλωσσοι και ιεράψυχοι· έχουνε μια γλώσσα και μια ψυχή.

Μπορεί να μας πεί ο φίλος Ξενοπούλος πώς οι τέτιοι θάναγκαστούνε στο τέλος να φορτωθούν και τό σταυρό στον ώμο τους. Έχει δικιο· μα ίσια ίσια γι' αυτό δοξάστηκε και θεοποιήθηκε κι ο πρωτομάρτυρας του Γολγοθά.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΧΥΝΟΠΩΡΟΥ

Πάει τό ξανθό τό καλοκαίρι
Και στα κλώνια της κληματαριάς
Δέ σιγομιλεί κανένα ταίρι,
Μόνο κλαίει—ποιός ξέρει τί—ο βοριάς.

Και μιλώ σάμιλλητο τό βράδι,
Μέσ' στην παγερή χυνοπωριά·
«Τί έργεινες, γλωρό περιπλοκάδι;
«Πού είσαι, πρόσση κληματαριά;

«Μαργαρίτα, τάνθια σου κλεισμένα
«Στην άγκάλη του θανάτου· ώιμέ,
«Τώρα και πώς θά ρωτώ γιά σένα
«Της παλιάς άγάπης μου καημέ;...»

Και ψηλά στα ούράνια τή σελήνη
Μέσ' σε σάβανα λευκά θωρω,
Τώρα που μια χάρη γύρω σβύνει,
Που άναδενεί κάτι θλιβερό.

Και παρθένες άρρωστες, οι άχτίδες
Στά ξερόκλωνα κοιμούνται νεκρικά,
Και πειτούν στους ίσκιους νυχτερίδες,
Του χυνοπώρου στοιχειά και ξωτικά.

«Α, κι' αν ήσουν κ' εσύ κοντά μου
Μέσ' του χυνοπώρου τή βραδιά,
Θάχυνα τά μαύρα δάκρυά μου
Στή λευκή δουλειτρά σου ποδιά!

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

καλά την Άγρια σκηνή που ζετυλιχτηκε στο στίγμας.

Π. Ξέρεις την αιτία του θανάτου σου;

ΣΤ. Όχι και τόσο· έμαθα κάποτε άπό κάτι μισά λόγια, ότι ή αιτία εΐταν κάποια γυναίκα, κάποια άτυχη άγάπη.

Π. Άκουσες ποτέ ποιά εΐταν ή γυναίκα αυτή;

ΣΤ. Όχι.

Π. Εΐταν...ή γυναικά μου!

ΣΤ. Ω!...μη μου πής τίποτ' Άλλο!

Π. Πρέπει να τ' άκούσης όλα...Όταν ή γυναίκα μου εΐταν άκόμη παρθένη· άνιδεν, άγάπησε τόν πατέρα σου·κι αυτός—καθώς τό φανερώνει ο θάνατός του—την άγάπησε παραπολύ. Η θέληση όμως του πατέρα της την άνάγκασε να γίνη σύτροφός μου κ' εκείνη δέν είχε τή δύναμη ν' άντισταθί. Έγώ δέν ήξερα τίποτ' άπ' αυτά. Τάμαθα πολύ άργά. Και τότε κατάλαβα ποιά εΐταν ή μυστική θλίψη που βασάνιζε την ψυχή της· ψυχή που ποτέ δέν έγινε ένα με τή δική μου και που έμεινε δλάκαιρη τόσα χρόνια άφιερωμένη μονάχα στην άγάπη του πατέρα σου!

ΣΤ. Αυτό λοιπόν εΐταν τό άνεξήγητο μυστήριο που μ' έσερνε πάντα κοντά της, που άπό την πρώτη στιγμή που την είδα μ' έκαμε να πιστέψω

ΜΙΚΡΗ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Φίλιπε «Νουμά».

Όυτε σ' έξέχασα, ούτε πειράχτηκα με κάτι πειραχτικά που έγραφες γιά μένα σ' ένα άπό τά τελευταία σου φύλλα. Έκαμα μόνο πρόσκαιρη διακοπή στη συνεργασία μας—συνεργασία που πολύ, πιστεψέ το, με τιμή και ξεχωριστή εύχαρίστηση μου δίνει, —έξ αιτίας που όλον αυτό τον καιρό ήμουν παραφορτωμένος με δουλειές. Ήθελα να σου τό έγραφα πριν, γιά να μη με παρεξηγήσης, και μάλιστα τότες που είχες την καλοσύνη να μου στείλεις τό γραμματάκι του Ψυχάρη μ' ένα παραπονηάριο σημείωμα σου· όμως εκείνες τις ήμέρες ίσια-ίσια δέν άδειάζα ούτε γιά δυό λόγια. Γι' αυτό δέν άπάντησα άκόμα και του Ψυχάρη.

Πρέπει να ξέρης πώς στη «Διάπλαση» ο χρόνος μας τελειώνει με τό Νοέμβρη και άρχινάει με τό Δεκέμβρη. Και μέσα σ' αυτή τή σκοτούρα, που δίδει πάντα μια τέτοια έποχή σ' ένα περιοδικό,—και στη «Διάπλαση» κάτι παραπάνου,—μου ήλθε κι' Άλλη μια άπό τά «Παναθήνια» που με παρακάλεσαν τώρα πάλι να διαβάσω τά βιβλία και να γράψω κριτικές. Και πρέπει συνάμη να ξέρης, πώς αυτά όλα, όσο βαρετά κι' αν μου είναι καμμιά φορά, μέρρει να τά κάνω μ' εύσυνειδησία, γιάτι συλλογίζουμαι πολύ και τους ανθρώπους που με πληρώνουν και τόν κόσμο που με διαβάσει. Με Άλλους λόγους δέν κοροϊδεύω ούτε τή Διάπλαση, ούτε τά Παναθήνια, ούτε τας «Αθήνας», ούτε τό Νουμά, ούτε κανένα. Κι' αν σε καθίνα σχεδόν άπ' αυτά τά φύλλα γράφω και γλώσσα χωριστή, αυτό σημαίνει όχι μόνο πώς δέν τό κοροϊδεύω, καθώς μουΐθαλες τις προάλλες, Άλλά άπεναντίας πώς τά σέβουμαι και τά τιμώ. Τοῦτο θά προσπαθίσω να δείξω στη μικρή αυτή άπολογία, γιά την ώρα, κρύβοντας την όρεξή μου και γιά καμμιά μεγαλύτερη, όποτε άδειάσω περισσότερο, γιάτι μα την άλήθεια, τό ζήτημα άξίζει τόν κόπο. Μη βλέπης που τό κάνω σήμερα προσωπικό. Όχι, είναι ζήτημα πολύ γενικό, και στοχάζουμαι πώς και αυτούς που κάνουν σαν έμέ, και τους Άλλους που κάνουν άντίθετα, όλους τους ένδικαίρει τό ίδιο.

Λοιπόν, άπολογούμαι κ' εξομολογούμαι πώς γιά μένα ή γλώσσα δέν είναι σκοπός, παρ' άπλό όργανο. Κι' άπό τή γενική αυτή άρχή, τή δική μου, — που

ότι βλέπω κάποιο πολυκαπημένο μου πρόσωπο!

Π. Ναι, αυτό εΐταν που τόσα χρόνια με κρατούσαν έμένα πολύ μακριά της, που την άνάγκασε να με νομίζη γιά ξένο κι Ξς μή μου οξνέρονε τίποτα. Μα εγώ τό ένοιωθα πολύ βαθιά. Όταν έγινες του σπιτιού μας κάτι σκληρό κι άγριο ξυπνούσε μέσα μου· είχα όμως τή δύναμη να τό πνίγω. Άλλά τώρα δέν είναι αυτό μονάχα. Μέσα μου γεννήθηκε παντοδύναμος κι ο τρόμος, έπειδή λόγια Άλλωνε με κάμανε να σκεφτώ βαθύτερα...

ΣΤ. Ω! τά λόγια του κόσμου!

Π. Τά ξέρεις κ' εσύ;

ΣΤ. Όχι...μα ένοιωσα τή δύναμή τους.

Π. Άκουσα χτές να λένε: τό παιδί του σκοτωμένου αγαπάει την κέρη της γυναίκας, που στάθηκε άφορμή του θανάτου του· κ' εΐπαν άκόμη—χωρίς να τό καταλαβαίνουν ποιά τρομερή άλήθεια έλεγαν—ότι δέν είναι καθόλου παρξένο να ξαναγίνη ή ιστορία παρόμοια με του πατέρα σου!

ΣΤ. Όχι! Ξς! δέν είναι μπορετό να γίνη αυτό!

Π. Δέν ξέρουμε ποιους άπόκρυφους νόμους κλει μέσα της ή φύση, γι' αυτό πρέπει να πιστεύουμε, ότι όλα μπορούνε να γίνουν.

ΣΤ. Είναι τόσο σκληρό αυτό που άκουσα, μου

άν δεν σφάλλω, είναι ή πρέπει να είναι ή αρχή όλων των λογικών ανθρώπων, — ξεκινώντας, δε ντρίπουμαι και δε στενοχωρούμαι καθόλου, όταν έχω κάτι να πω σ' έναν άνθρωπο, να μεταχειριστώ τή γλώσσα που καταλαβαίνει καλύτερα. Φτάνει βέβαια να τήν ξέρω! Δέν τό κάνω, βλέπεις, σάν τους Έγγλέζους, που επιμένουν να μιλούν παντού και πάντα έγγλέζικα, και που προτιμούν να μη έννοηθούν στον αιώνα παρά να καταδεχτούν να μιλήσουν τή γλώσσα του άλλου, κι όταν ακόμα τήν ξέρουν στην έντέλεια. "Όχι, τέτοια μανία, άπολογούμαι κ' έξομολογούμαι' δε μου ήλθε ακόμα...Τό συμφέρο μου, τό ήθικό έννοώ, είναι να με καταλαβαίνουν όσο γίνεται τελειότερο, και γι' αυτό μιλώ και γράφω κατά τήν περιστασιακή έντέλεια τή γλώσσα που ο άκροατής μου ή ο άναγνώστης μου καταλαβαίνει καλύτερα. Και για να τήν καταλαβαίνει καλύτερα (αυτό σά σε παρένθεση), θά πη πώς σ' αυτή είναι συνηθισμένο τό μάτι του και τ' αυτή του, αυτή δέν τόν ξαφνιάζει, και φυσικά αυτή του άρξεται καλύτερα.

"Έτσι λοιπόν όταν γράφω στη «Διάπλαση» μεταχειρίζομαι τή γλώσσα που καταλαβαίνουν και άγαπούν οι άναγνώστες (ή πλειονοψηφία τους, έννοώ,) του περιοδικού αυτού. Όταν πάλι γράφω στας 'Αθήνας, μεταχειρίζομαι μιάν άλλη, που τή θέλουν οι άναγνώστες τής έφημερίδας αυτής. Και όταν τέλος γράφω στο Νουμά, μεταχειρίζομαι άπάνω-κάτω τήν καθάρια δημοτική, γιατί έχω πεποίθηση, πώς οι άναγνώστες σου, συνηθισμένοι τόσα χρόνια σ' αυτή, θά ξαφνίζονταν και δε θά με καταλάβαιναν έτσι καλά, άν μου έστριβε άξαφνα ή βίδα να τους γράφω σε άλλη.

"Ίσως θά μου πής : Τι άναγνώστες, πλειονοψηφία και κολοκύθια ! Γράφεις κάθε φορά τή γλώσσα που θέλουν ο Παπαδόπουλος, ο Μιχαηλίδης, ο Πώπ, ο Ταγκόπουλος. Γράφεις τή γλώσσα που σου επιβάλλουν οι έκδότες και οι διευθυντάδες !

Μά τό ίδιο δέν είναι ; "Η νομίζεις πώς άν ο Πώπ πείθονταν άξαφνα πώς οι άναγνώστες των «Αθηνών» προτιμούν τή γλώσσα του «Νουμά», δε θά με παρακαλούσε να γράφω τά χρονογραφήματά μου στη δημοτική ; Κάθε φύλλο έχει τό κοινό του, και τό κοινό διευθύνει τό διευθυντή, και τό κοινό διευθύνει τό συνεργάτη.

Τώρα όμως θά μου πής : Μά καλά, μπορείς έσύ να ξέρεις και να γράφεις τόσες γλώσσες ;

Ναι, βρε άδελφί ! πώς τό θέλεις ; τις ξέρω....

Ξέρω ακόμα και άλλες, που δε μου δόθηκε ακόμα ευκαιρία να τις γράψω. Τι σου φαίνεται ; "Άσε να να μου άναθήσει καμμιά φορά ο Μαρσαλής καμμιά μετάφραση, και τότες να ίδης και υπερακαθαρεύουσα που δέν τήν έγραψε ούτε ο Μιστριώτης ! Με παίρνεις έμένα για κανέναν άμαθη, μονόγλωσσον ;...Μά θε λοιπόν, φίλε μου, πώς είμαι γλωσσομαθής. Ξέρω έλληνικά, γαλλικά, ιταλικά, γερμανικά, άθηναικά, παναθηναϊκά, διαπλασιακά, νομικά, και πάει λέοντες. Νά σου πω τήν άλήθεια, κ' έγώ δέν τό ήξερα καλά-καλά πώς κατέχω τό πολύτιμο αυτό δώρο και σ' εύχαριστώ πολύ που μου δώκες άφορμή να τό μάθω...Και να σου πω και κάτι άλλο ; Νά τό μυστήριο που έγώ κερδίζω πιό πολλούς παράδες άπ' άλλους όσοι δουλεύουν με τήν πέννα : ή γλωσσομάθεια, φίλε μου, ή γλωσσομάθεια !

"Έχεις να μου πής άλλο τίποτα ; "Α, τό ξέρω ! Θά μ' έρωτήσεις, ποιά γλώσσα μάρξεται λοιπόν έμένα ; και ποιά γράφω με περισσότερη εύχαρίστηση ;

Μ' αυτό πρέπει να τό ξέρεις, γιατί τό είπα θαρρετά σ' όλες τις γλώσσες που γράφω. Κάθε άνθρωπος, όσο Μετσοφάντης και άν είναι, έχει τή μητρική του γλώσσα. Τήν έχω κ' έγώ, κ' αυτή μεταχειρίζομαι πάντα, κάθε φορά που γράφω κάτι δικό μου, του γούστου μου, και βάζω μέσα τήν ψυχή μου, τήν προσωπικότητά μου, και άποιείνομαι στο δικό μου κοινό, όχι πια σά συνεργάτης του τάδε περιοδικού ή τής δείνα έφημερίδας, αλλά σάν συγγραφέας, σάν καλλιτέχνης, σάν Ξενοπούλος. Έναν «Κόκκινο Βράχο», μιάν «Αναθροφή», στην ίδια γλώσσα θά τά έγραφα, είτε για τό «Νουμά» τό προωρίζα είτε για τά «Παναθήναια». Κι' άν δέν τά δέχονταν κανένας διευθυντής, θά τάβγαζα μονάχος μου σε βιβλίο. Κι' αυτό θά έκανα πάντα και πάντα τήν ίδια γλώσσα θά έγραφα, τή δική μου, άν είχα περιουσία ή άλλη δουλειά, κ' άν δέν ήμουν ύποχρεωμένος να γράφω έδώ κ' εκεί για να ζούμε δέκα νομάτοι...Καθημένη γλωσσομάθεια !....

Βλέπεις λοιπόν, φίλτατε «Νουμά», πώς δέν κοροιδεύω κανένα. Άπεναντίας τιμώ τόν καθένα και τόν σέβουμαι. Ξέρεις ποιός δε σέβεται και κοροιδεύει τό Νουμά ; "Ο Σταματάκης ο Βάλβης, που σου στέλνει γράμματτα κ' επιγράμματτα στην καθαρεύουσα. Και ξέρεις ποιός δε σέβονται και κοροιδεύουν τά «Παναθήναια» ; Μερικοί λόγιοι που στέλνουν στο Μιχαηλίδη άρθρα στη δημοτική κ' επιμένουν να τά δημοσιέψη, και τόν βρίζουν όταν τά βίχνη στο κα-

αθί. "Όχι έγώ που μιλώ και γράφω στον καθένα με τή γλώσσα του ! Τό κάτω-κάτω τής γραφής, αυτό δέν ύπαγορεύει κ' ή καλή άνατροφή ;

Γιά σου,

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΈΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΤΑ ΧΑΛΙΑ ΜΑΣ

Καθούμαστε μιά μέρα και συζητούσαμε μ' ένα παλιό φίλο μου τήν έθνική μας κατάσταση. Έίπαμε πολλά κ' ή συζήτησή μας τελειωμό δέν είχε. Έπιτελους συφωνήσαμε κ' οι δύο μας ότι ή Πατριδα θά είχε μεγάλο μέλλο άν υπήρχε δικαιοσύνη στον τόπο και ασφάλεια. Οι πολιτικοί μας άφάνισαν τόν τόπο, ποτές δε σκέφτηκαν για τήν πρόοδό του, όπως τό βλέπεις σ' όλα τά έθνη, και σ' αυτά άκόμη τά νικησόμενα. "Ο ρωμικός έχει πολλά καλά συστατικά εκ γενετής, και σιγκρίνοντάς τον με όλους τους άλλους λαούς, έχει πολύ περισσότερα φυσικά προτερήματα, αλλά τί τόν άφελούν όταν δέν έχει μιá πατρική κυβέρνηση για να φροντίξη γι' αυτόν και διαφεντέξη τό δικίο του ;

Πάρε τις έπαρχίες π' ο χωρικός δουλεύει νύχτα μέρα για να φέρη τις δυό άκρες 'ισ' ένα μέρος, και δέν έχει τά μέσα να καλλιεργήση τό χωράφι του. Άναγκάζεται να καταφύγη σε κάτι άδυναειδούς τοκογλύφους για να δανεισθή μερικές δραχμές με πενήντα κ' εκατό στα εκατό τόκο, που καταντá να δουλεύη γι' αυτούς, και γι' αυτό δέν μπορεί να σηκώση κεφάλι.

Αυτούς τους τοκογλύφους θά τους εύρης σε κάθε έπαρχία και στις μεγαλούπολες άκόμη, που μ' αυτό τους τό επάγγελμα κάμανε περιουσίες κ' έχουν τό κάθε τι στα χέρια τους, και στις έκλογές άκόμη αυτοί θά όρίσουν τό βουλευτή του, και θ' αναγκάσουν τό λαό να του δώση τόν ψήφο του, με άλλα λόγια κάνουνε ό,τι θέλουνε. "Ο χωρικός τους φοβάται γιατί τους δανείζεται χρήματα, κ' ο βουλευτής πάλι αναγκάζεται να κάνει ό,τι του πούνε. Είναι οι κοτζαμπασήδες του χωριού, κ' έχουνε περισσότερη δύναμη στα χέρια τους παρά όλη ή ! Κυβέρνηση.

Τύφλα νάχη ή εποχή τής Τουρκοκρατίας. Σήμερα ο λαός ύποφέρει πολύ περισσότερα παρ' όσα ύπέφεραν οι παπούδες του απ' τους τούρκους πασάδες. Έδώ και κάμποσα χρόνια είχε ένας φίλος μου ένα χωράφι τριγύρω στην Άθήνα από πατρική του κληρονομιά. Τό χωράφι αυτό όντας μάλλον οικόπεδο, τό άφισε για κάμποσα χρόνια άκαλλιεργητο, όπου εξαφνα μιá μέρα βλέπει εργάτες να σκάφτουν για να βάλουν θεμέλια. Τρέχει στην άρχή, αλλά που άρχη να τόν άκούση. Άλλαγκάστηκε να βάλη ανθρώ-

σπαράζει τόσο τήν καρδιά, ώστε δέν έχω τή δύναμη να συλλογιστώ τίποτα... "Η μητέρα τής Ξένης αίτία του άδικου θανάτου του πατέρα μου !...

Π. Γ'. αυτό δέν πρέπει να ξαναδής τήν Ξένη. ΣΤ. Μά τότε γιατί να νιώθη ή ψυχή μου τήν άνιστόρητη εκείνη χαρά τής γαλήνης, όταν αντίκρυζα τή μητέρα της κι όταν βρισκόμουν κοντά της ;

Π. Έπειδή μέσα στη ματιά της, μέσα στην άγάπη της αντίκρυζες τήν ψυχή του πατέρα σου !

ΣΤ. "Όχι ! όχι !...δέν είναι άλήθεια...Αυτό που μου λές με τρομάζει !

Π. Ναι, γιατί βλέπει καθαρά ο νους σου, ότι δέν είναι σωστό, δέν τό θέλει ή φύση ή ίδια να γίνη δική σου ή κόρη τής γυναίκας, που τήν άγάπησεν ο πατέρας σου, τής γυναίκας που δε χωρίστηκε ποτέ από τήν ψυχή του !

ΣΤ. "Όλα δεσά άκούω είναι τόσο παράξενα !... Κλειούνε τόσο μυστήριο !...

Π. Καταλαβαίνεις, ότι ή μητέρα τής Ξένης δέν είναι πια Ξένη για σενα ;

ΣΤ. Μά όχι ! δέν είναι άλήθεια αυτά, επειδή τότες έπρεπε να τή μισήσω !

Π. Θά είταν ως να μισούσες τόν πατέρα σου !

ΣΤ. Τι σκοτάδι τριγύρω μου, μέσα μου, παντού !

Π. Φύγε μακριά τους να βρεθής στο φώς.

ΣΤ. Μά αυτό είναι σάν να πηγαίνω στο θάνατο !

Π. "Ο θάνατος είναι άν μείνης.

ΣΤ. "Η ψυχή μου μου φωνάζει «όχι !»

Π. Θά γίνη αυτό που λέω...Δε θέλω να μεγαλώσω άλλο τό βασανιστήριο τής δικής μου ψυχής. Άρκετά ύπόφερε τόσα χρόνια. "Η δύναμή της κουράστηκε πια και θέλει τώρα να βρη ήσυχία. Δε θά ξαναδής τήν Ξένη για να πάψω κ' έγώ να βλέπω πάντα μπριστά μου τήν άγάπη του πατέρα σου στη γυναϊκά μου. Θέλω να διώξω μακριά τόν ίσκιό που μ' έμποδίζει να βρεθώ κοντά τους.

ΣΤ. "Ω ! τώρα καταλαβαίνω...

Π. Τό νιώθεις τί σου λέω ; Δε βαστώ πια να κρυφομαραίνουμαι από τήν παντοτεινή λύπη που μου γεννάει τό αντίκρουσμά σου με τή γυναϊκά μου ! Δέν τό καταλαβαίνεις λοιπόν, ότι σ' είενα βλέπω τόν πατέρα σου, που μένει πάντα έδώ για να μου κλέβη τήν άγάπη των δικών μου και να με ξεδικιέται για τόν άδικο θάνατό του, ενώ έγώ δε φταίω καθόλου ! καθόλου !

ΣΤ. "Ω ! αυτή είναι ή άλήθεια ! τά λόγι' αυτά δέν κλειούνε κανένα μυστήριο ! Τά λές μέσ' από τήν καρδιά σου !

Π. Ναι ! ναι ! "Αφού φανέρωσα ό,τι έκρυβα τόσα χρόνια, αυτή είναι ή άλήθεια, κ' άν τρομάξω από κείνα που άκουσα, τρομάξω για τόν έαυτό μου και για τό παιδί μου !...Θέλω να φύγη και θά φύγη για πάντα άποδω μέσα.

ΣΤ. Κ' έγώ τρομάξω μ' αυτό που μπορεί να γίνη κατόπι !

Π. Και τί μπορεί να γίνη ; Σώπαινε...Ποίός νάναί πάλι ; Έμπρός !...

ΝΙΚΗΤΑΣ. Καλημέρα σας.

Π. Καλημέρα, Νικήτα. Πώς είταν κι αυτό ;

ΝΙΚ. Σ' ήθελα' έχω να σου μιλήσω.

Π. Μιλιστα...Στέφανε, θά ξαναμιλήσουμε γι' αυτό τό ζήτημα. "Αμα είναι καιρός θά σου πρραγείλω έγώ κέρθης.

ΣΤ. Πολύ καλά. Καλημέρα σας.

Π. Μου τό είπεν ή κόρη σου, Νικήτα, ότι ήθελες να με συναντήσης ; τί τρέχει ;

ΝΙΚ. Ναι, τό αποφάσισα πια να σου μιλήσω για κάτι πολύ σπουδαίο.

Π. Σ' άκούω.

ΝΙΚ. Δε μου λές πρώτα' δυσαρεστηθήκατε σε τίποτα με τό Στέφανο ;

Π. "Όχι, καθόλου.